

สรุป

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การแก้ปัญหาและการพัฒนาประเทศจะเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว โดยปริมาณมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร และการประถมศึกษา เท่านั้นที่จะเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ การประถมศึกษาจึงควรมีประสิทธิภาพในการที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ต้องการ ในปัจจุบัน เราถือว่าประสิทธิภาพของการประถมศึกษา มีใกล้เคียงกับการสอนให้เด็กอ่านออก เขียนได้ เพียงอย่างเดียว แต่การประถมศึกษาเป็นความหวังของการสร้างพลเมืองดี และการปลูกฝังประชากรให้มีลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เป็นสำคัญ

จุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา : อดีต - ปัจจุบัน

การพิจารณาจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา อาจพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะคือ พิจารณาภาพรวม ว่าการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร ประการหนึ่ง และการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างคน ในมีคุณสมบัติอย่างไร อีกประการหนึ่ง

จากการศึกษา เอกสารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษาของทางราชการ พบว่า ตลอดเวลา 50 ปีมานี้ ยังไม่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาในลักษณะแรก อย่าง เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างแท้จริง กล่าวคือ ไม่มีเอกสารใดกำหนดว่า จุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาคืออะไร หรือ การประถมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร แต่มักจะปรากฏออกมาในรูปของการให้คำนิยาม การให้ความหมาย หรือการขยายความให้เห็นคุณสมบัติของผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จึงมักใช้ข้อความว่า "การศึกษาระดับประถมศึกษา" หรือ "ผู้จบ

ชั้นประถมศึกษาแล้ว..." ซึ่งปรากฏเฉพาะในแผนการศึกษา พ.ศ. 2475 และ พ.ศ. 2520 กับในหลักสูตรประถมศึกษาเท่านั้น ส่วนจุดมุ่งหมายที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ นโยบายการศึกษาของรัฐบาล และแผนการศึกษาที่ไซ เป็นแบบบทหลักในการจัดการศึกษา ยังมีลักษณะ เป็นจุดมุ่งหมายทั่วไปที่แสดงให้เห็นคุณสมบัติของผู้ได้รับการศึกษาโดยส่วนรวม ไม่ชี้บ่งระดับ

การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาของไทย จะมีลักษณะที่แสดงออก บ่งบอกถึงผลผลิตหรือลักษณะของคนไทยที่ต้องการ ซึ่งเอกสารที่ระบุถึงจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาไว้ชัดเจนมากที่สุดคือ หลักสูตรประถมศึกษา โดยในช่วงเวลา 50 ปีนี้ ประเทศไทยได้ใช้หลักสูตร ในการจัดการศึกษารวม 6 ฉบับ คือหลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ. 2464, หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2480, หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491, หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 (ใช้อยู่ได้ 5 เดือน) หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 และหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน

ในระยะแรก หลักสูตรไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาไว้ คงกำหนดเพียงจุดประสงค์ เฉพาะของการสอนในแต่ละวิชา หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2480 เป็นหลักสูตรแรกที่เริ่มกำหนดให้เห็นคุณสมบัติที่ต้องการ ในข้อที่ว่าควย "การเข้าเรียนครั้งแรก" โดยมุ่งให้อ่านออก เขียนได้ มีความรู้และปฏิบัติ ความคำสั่งสอนในวิชาสุขศึกษาและศีลธรรม ซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าวสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 และแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479

หลักสูตรประถมศึกษาฉบับแรกที่กำหนดจุดมุ่งหมาย โดยแสดงให้เห็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ คือหลักสูตร พ.ศ. 2491 แต่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้แคบ เพียงให้ เด็กที่แรกเขาเรียนประถม 1 อ่านออก เขียนไกรวดเร็ว และเด็กที่เรียน ประถม 2, 3 และ 4 ได้เรียนวิชาตามอัธยาศัย ในลักษณะนี้ หลักสูตรทั้ง 3 ฉบับ คือฉบับ พ.ศ. 2464, 2480 และ 2491 จึงมีจุดมุ่งหมายเพียงการสอน

หนังสือ ให้อ่านออก เขียนได้และคิดเลข เป็น กับ เน้นด้านสุขภาพ อนามัยและศีลธรรมอีก เล็กน้อย ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษา พ.ศ. 2475 และ 2479 และสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล เป็นบางสมัย ดังนั้นการประถมศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2493 จึงมีจุดมุ่งหมาย ทางด้านพุทธศึกษา จริยศึกษาและพลศึกษา กล่าวคือ ต้องการให้คนไทยมีปัญญาความรู้อ่านออก เขียนได้ คิดเลข เป็น มีศีลธรรมอันดีงามและมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง

ใน พ.ศ. 2492 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 ซึ่งนับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกและฉบับเดียวที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาอบรม ซึ่งถือ เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐ ขณะเดียวกัน ก็ถือ เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาเพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ประกอบอาชีพได้ และมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จุดมุ่งหมายดังกล่าวสอดคล้องและ เป็นพื้นฐานของการกำหนดจุดมุ่งหมายในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 ในขณะที่หลักสูตรยังคงไม่เปลี่ยนแปลง จุดมุ่งหมายคงมุ่งเพียงการอ่านออก เขียนได้ เท่านั้น

หลักสูตรฉบับแรกที่กำหนดทั้งหัวข้อและรายละเอียดของจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา คือ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 ซึ่งเป็นหลักสูตรแรกที่ได้รับแนวคิดจากสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากกลับจากการศึกษา และงานของนักการศึกษาไทย หลักสูตรนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ 21 ข้อ แสดงถึงคุณสมบัติที่พึงประสงค์หลายประการ แต่ยังคงครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางด้านพุทธศึกษา จริยศึกษา พลศึกษาและหัตถศึกษา จึงสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 และนับ เป็นจุด เริ่มต้นในการประถมศึกษาที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ควยปัญหาบางประการเกี่ยวกับความรู ความเข้าใจในเรื่องการสอนภาษาไทยแบบ เบสิกและ เรื่อง แบบ เรียน จึงทำให้ หลักสูตรฉบับนี้ถูกยกเลิกไป หลังจากใช้กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้เพียง 5 เดือน ทำ

ใ้ทของกลับมาใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491 จนถึง พ.ศ. 2503

คั้งนั้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนถึง พ.ศ. 2503 การประถมศึกษาของไทย จึงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ มุ่งให้คนไทยอ่านออก เขียนได้ คิดเลข เป็น มีสุขภาพสมบูรณ์และมีศีลธรรม เท่านั้น ส่วนคุณสมบัติในเรื่องการมีความรู้ ความสามารถประกอบอาชีพได้ การปฏิบัติหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตย และการมีจิตใจ เป็นประชาธิปไตย ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475, 2479 และ 2494 ตามลำดับ กลับไม่ได้รับความสนใจ สิ่งที่เห็นเด่นชัดถึงความไม่สอดคล้องกันของจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาในช่วงกึ่งกลางนี้มากที่สุดคือ หลักสูตรประถมศึกษาไม่ไ้ด่ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายและสาระการเรียนที่จะส่งเสริมจุดมุ่งหมายในแผนการศึกษาชาติ เมื่อใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 การประถมศึกษาก็ยังใช้หลักสูตร พ.ศ. 2491 ซึ่งมีใ้จัดการศึกษาโดยใ้ของค้สี่แห่งการศึกษา คือ เน้นคานหัดศึกษาแต่ประการใ้ด่ จนเมื่เมื่อประกาศใช้หลักสูตร พ.ศ. 2498 ซึ่ง เน้นหัดศึกษาในแง่ของงานบ้าน งานประคิษฐ์ เจตคติที่ค้คือการท้งานและใ้มีลักษณะนิสัยที่จำเป็นในการท้งานก็ตาม ก็ยังเกิดปัญหาและอุปสรรคจนคองลม เลิกไป

การกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาโดย เน้นองค้สามแห่งการศึกษา ใ้ได้รับแนวคิดพื้นฐานมาจากหลักการศึกษาคั้ง เกิมที่เกี่ยวกับ ลักษณะงานการประถมศึกษา ซึ่งทำให้หนักการศึกษาขณะนั้น วางจุดมุ่งหมายไว้แคบ เพียงใ้ใหญ่ เร็ยมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน พอที่จะใ้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการเร็ยค้อในระค้บสูง ควบการ เน้นใ้ เรื่องการอ่านออก เขียนได้และคิดเลข เป็น คั้งที่เขียนไว้อย่างชัด เจนในหลักสูตรและพระราชบัญญัติประถมศึกษา กับที่กำหนดใ้มีบัญญัติความรู้ ในแผนการศึกษาทั้งสองฉบับ นอกจากแนวคิดพื้นฐานที่ใ้ได้รับสั่งสมมาจากประสบการณ์ในการจัดการศึกษาในอค้ค้ใน เรื่องการมุ่งสอน "วิชาหนังสือ" แล้ว การกำหนดจุดมุ่งหมายใ้ระยะนี้ ยังใ้ได้รับแนวคิดมาจากนักการศึกษาไทย ที่มีประสบการณ์ ในการจัดการศึกษา ซึ่งบางส่วน อาจใ้ได้รับแนวคิดพื้นฐานจาก

ต่างประเทศ แต่ก็ได้พิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของไทยพอสมควร เช่น การที่เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการ ในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้ริเริ่มผลักดันให้การประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ และมุ่งให้วิชา ความรู้ และทัศนคติที่ถูกต้องในงานอาชีพ โดยเฉพาะการเกษตรกรรมซึ่งทรงเห็นว่า เป็นอาชีพของคนไทยส่วนใหญ่ การประถมศึกษาตามหลักสูตร พ.ศ. 2464 จึงจัดให้เรียนสามัญศึกษา 3 ปี และเรียน วิสามัญศึกษาอีก 2 ปี แต่จุดมุ่งหมายที่ใหม่คือการเรียนทางอาชีพที่กลับไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน ในขณะที่เดียวกันกับที่มีปัญหาในการดำเนินงานต่างๆ เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีหลักสูตรและแผนการศึกษาตามแนวใหม่ไซ้ แต่จุดมุ่งหมายเรื่อง เกี่ยวกับการอาชีพกลับเลือนลางไป จึงส่งผลให้ คำนิยมในเรื่องงานราชการ หรือ "โรตอยาก เป็น เสมียน" ตามทัศนะของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ยังคง เป็นปัญหาของการประถมศึกษาที่ยังคงการการแก้ไขต่อไป แม้ในปัจจุบันนี้

การประถมศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา มีจุดมุ่งหมายซึ่งแสดงไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ซึ่งนับ เป็นครั้งแรกที่การจัดการศึกษาได้คำนึงถึงความสำคัญของแผนการศึกษาในฐานะที่เป็นแม่บท แนวทาง นโยบายในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง จึงได้กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาซึ่งได้พัฒนาและใช้ควบคู่กับแผนการศึกษา ดังนั้นจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนี้จึงสอดคล้องกับแผนการศึกษา แม้หลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายครอบคลุม 4 หัวข้อใหญ่ คือความเจริญแห่งตน มนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพและความรับผิดชอบความหน้าที่พลเมือง ซึ่งต่างจากองค์แห่งการศึกษาแต่ เนื้อหาสาระจะสอดคล้องกัน ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาจึงมุ่งให้เป็นพลเมืองดี มีปัญญาความรู้ ย้ำหนักออก เชี่ยวชาญ มีทักษะทางคณิตศาสตร์ มีศีลธรรม และวัฒนธรรม มีสุขภาพสมบูรณ์ สุขนิสัยที่ดี มีความรู้ ความสามารถประกอบอาชีพได้ และมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและมีจิตใจ เป็นประชาธิปไตย

การจัดดำเนินการประถมศึกษา ตามหลักสูตรและแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ใหม่นี้จุกมุ่งหมายกว้างไกลแล้ว ใ้มีความเคลื่อนไหวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2494 คือได้พัฒนามาขึ้นของคำสั่งกระทรวงศึกษา ใ้มีการจัดการศึกษาแผนใหม่ การทดลอง เปิดโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษา ในโครงการทดลองส่งเสริมการศึกษา ที่จังหวัด ฉะเชิง เทรา ซึ่ง เป็นรากฐานใ้มีการขยายการศึกษาในระดับประถมศึกษาออกไปอีก 3 ปี โดยปรับชั้นมัธยมสามัญศึกษา 3 ปีให้เป็นชั้นประโยคประถมศึกษาตอนปลาย ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503

การกำหนดจุกมุ่งหมายของการประถมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2494 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 นอกจากจะมีพื้นฐานมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การ เมือง ตลอดจนวัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่างๆแล้ว ปัจจุบันพื้นฐานที่นับว่ามีอิทธิพลมากที่สุดในระยะนี้ ใ้แก่ แนวคิดของนักการศึกษาไทยที่ใ้รับอิทธิพลทางความคิดจากสหรัฐอเมริกา จึงทำให้จุกมุ่งหมายของแผนการศึกษาทั้งสองฉบับ เน้นองคำสั่งกระทรวงศึกษา ตามแนวทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกาที่มุ่งส่งเสริม 4 H คือ Head , Hand Heart , Health นอกจากนั้น จุกมุ่งหมายในหลักสูตรประถมศึกษา ก็มีความคล้ายคลึงกับจุกมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกา คือกำหนดสาระครอบคลุม 4 หมวดใหญ่ คือ ความเจริญแห่งคน มนุษย์สัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพและความรับผิดชอบต่อนานาชาติพล เมือง ซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ การ เมืองและอื่นๆ เปลี่ยนแปลงไป หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 กลับใ้รับการวิพากษ์วิจารณ์ไปในทำนองที่ว่า ลอกเลียนมาจากต่างประเทศ ขาดการวิเคราะห์ ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของสังคมไทย จุกมุ่งหมายกำหนดไว้กว้างขวาง มากเกินไป ยากแก่การปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้ โดยสุจริต ยุติธรรมแล้ว จะพบว่า หลักสูตรฉบับนี้ มีโคลลอกเลียนแบบมาจากสหรัฐอเมริกา คง เพียงแต่นำหัวข้อจุกมุ่งหมายทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา มากำหนด เป็นหัวข้อจุกมุ่งหมายของเรา

โดยได้ปรับปรุงสาระในจุดมุ่งหมายให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการในขณะ
 นั้น จึงมีจุดมุ่งหมายถึง 18 ประการที่ต่างกัน นอกจากนี้ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
 ในหลักสูตร ยังมีลักษณะเป็นสากล ซึ่งอาจนำไปใช้ได้กับทุกประเทศ ในทุกระดับ
 การศึกษา หากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะมีขอบเขตกว้างก็ตรงที่กำหนดคุณสมบัติ
 ไว้หลายประการ. มากเสียจนขาดคุณสมบัติที่ต้องการ เน้น จึงยากแก่การปฏิบัติให้
 สอดคล้อง ตรงกันทั้งประเทศ

จากปัญหา ข้อขัดแย้งทางการ เมือง ประกอบด้วยสภาพสังคม เศรษฐกิจ
 วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาการและ
 เทคโนโลยีต่างๆที่หลั่งไหลเข้ามาในสังคมไทย ทำให้หนักแก่การศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง
 กับการศึกษา ตลอดจนประชาชนและสื่อมวลชนต่างๆ ให้ความสนใจพิจารณาการ
 ศึกษาของไทย จนเกิดแนวคิด ข้อวิพากษ์ วิจัยรณนันทนาการ ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวถึง
 การประถมศึกษาในทำนองที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่เอื้อต่อวิถีชีวิตของคนไทย ไม่
 ใ้โครงสร้างสำนักทางการ เมือง ที่ถูกต้อง และไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม ไม่สอดคล้อง
 กับความต้องการของคนในสังคม นอกจากนั้นยังได้วิจารณ์จุดมุ่งหมายของการประ
 ถมศึกษาคงใจกล่าวแล้ว

ปัญหาและข้อขัดแย้งต่างๆ ทำให้เกิดแนวคิดที่จะปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ
 และกระบวนการ การพิจารณาจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ ให้เหมาะสม
 กับความต้องการและสภาพสังคมไทยมากขึ้น ตลอดจนการจัดทำหลักสูตรประถมศึกษ
 พ.ศ. 2521 บนพื้นฐานความคิดที่เป็นของเราเอง

การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรประถม
 ศึกษา พ.ศ. 2521 ได้กำหนดขึ้นโดยอาศัย การวิเคราะห์ ข้อมูลต่างๆ ทั้งผลการ
 วิจัยที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องของหลักสูตรเดิม ผลการวิจัยเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของ
 นักเรียนซึ่ง เป็นตัวชี้บ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของการประถมศึกษา ตลอดจน
 ประมวลแนวคิด ความเห็นต่างๆที่มีต่อจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา อีกทั้ง

พื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และจิตวิทยา ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี อีกทั้ง เสี่ยง เรียบรองจากสื่อมวลชน มาพิจารณาประกอบกัน จึงกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา ออกมาเป็น 3 มิตินี้คือ มิตินี้เป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษา มิตินี้เกี่ยวกับพฤติกรรม การเรียนรู้ และมิตินี้เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของประเทศไทย คือระบบการจำแนกจุดมุ่งหมายที่คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรศึกษากำหนดขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ คุณสมบัติที่ต้องการ เน้น ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ชีวิตที่สงบสุข และการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายที่เป็นจุดเน้นให้เห็นภาพรวมกว้างๆและแตกย่อยลงไปในแต่ละด้าน คือ มุ่งให้เด็กมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน ในทงสภาพอันออก เขียนได้ คิดคำนวณ เป็นประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและความสามารถ ดำรงตน เป็นพล เมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกจากจุดมุ่งหมายดังกล่าวแล้ว หลักการ ที่กำหนดไว้ยังแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา ในรูปของบทบาท แนวทางที่เป็นอุดมคติ มีใจจุดมุ่งหมายในเชิงผลผลิต กล่าวคือกำหนดว่า การประถมศึกษาเป็นไปเพื่อปวงชน เพื่อการดำรงชีวิตและเพื่อสร้าง เอกภาพของชาติ

นอกจากจุดมุ่งหมายในหลักสูตรประถมศึกษาแล้ว แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ยังกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาไว้สอดคล้อง ครบถ้วนและได้เพิ่มคุณสมบัติที่พึงประสงค์ไว้อีก คือระบุว่า การศึกษาทุกระดับจะมุ่งสร้างให้เด็กเป็น คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น นอกเหนือจากจุดมุ่งหมายเฉพาะระดับการศึกษาและจุดมุ่งหมายทั่วไป

เมื่อพิจารณาสาระรายละเอียดของจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาทั้งในแผนการศึกษาและในหลักสูตรประถมศึกษาแล้ว จะพบว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา ในระยะนี้ มีวิธีดำเนินการ ปัจจุบันพื้นฐานและรายละเอียด-

ละ เอียดของ จุกมุง หมายถึง แยกต่างจาก จุกมุง หมายถึงของการประถมศึกษา ใน
 ระยะก่อนหน้านี้นี้ แมื่การกำหนดจุกมุง หมายถึงของ หลักสูตร จะมีพื้นฐานการสร้างมา
 จากแนวคิดของนักการศึกษาไทย มีไ้ค่นำจุกมุง หมายถึงของทางชาติมาชัก เกลาก็ความ
 แต่ เมื่อวิเคราะห์แล้วก็พบว่า จุกมุง หมายถึงของ หลักสูตรยังคงกำหนดคุณสมบัติที่
 ฟุ้งประสงคไ้ไว้มากและกว้างขวาง แสดงถึงคุณลักษณะที่เป็นสากลซึ่ง เป็นที่ตองการ
 เป็นประโยชน์และ เหมาะสมกับสังคมส่วนใหญ่หรือ เกือบทุกสังคม จนไม่มีจุด เน้น
 ให้เห็นลักษณะของคนไทยที่ฟุ้งประสงคไ้ อย่างแท้จริง ซึ่งการกำหนดจุกมุง หมายถึง
 ดังกล่าวนี้นี้ ไม่ต่างจากจุกมุง หมายถึงของ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 จึงไม่
 อาจ เชื่อใ้คสนิมว่า จุกมุง หมายถึงของการประถมศึกษาที่เป็นอยุ่นี้ จะ เหมาะสมกับ
 สังคมไทยและความตองการของ มชนตลอดไป จนไม่เกิดข้อวิจาวณใ้ในอนาคต

สำหรับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ไ้กำหนดจุกมุง หมายถึงตัว
 ไป ซึ่งมีลักษณะและสาระใจความแตกต่างไปจากแผนการศึกษานับอื่นๆ ไ้คนสิ้น
 เรง นั่นคือกำหนดจุกมุง หมายถึงแบ่ง ออก เป็นข้อๆ ครอบคลุมสาระต่างๆ ถึง 9 ข้อ
 และไม่มีกาหนดคองคแห่งการศึกษาวไ้ ลักษณะของจุกมุง หมายถึงแสดงให้ เห็นถึง
 ความตองการอันสูงส่ง คือนาง เป็นยุคคติและผูกพันกับแนวคิด อิทธิพลทางคาน
 การ เมือง การปกครองมากจนทำให้ เห็นภาพรวมของคนไทย ว่ามีลักษณะ เป็นคน
 ของชาติบ้าน เมือง มากกว่าจะเป็นปัจ เจกชนที่มี เลือค เนื้อ มีชีวิตจิตใจ เป็นของ
 คน เอง โดยเฉพาะ เมื่อพิจารณาเทียบกับ เคื่กระดับประถมศึกษา จุกมุง หมายถึงใน
 ลักษณะนี้ จึง เป็นส่วนหนึ่ง ที่แสดงให้ เห็นว่า การจัดการศึกษาของไทย ทั้งใน ระดับ
 ประถมศึกษาและระดับอื่นๆ เป็นไป เพื่อการแก้ปัญหา เพื่อสนอง แนวคิดทางการ
 เมืองการปกครอง มากกว่าที่จะมุ่งสร้างสรรคไ้คน เป็นคนที่สมบูรณ์

เมื่อพิจารณาที่มาและสาระของจุกมุง หมายถึงของการประถมศึกษา ทั้ง
 ในแผนการศึกษาและในหลักสูตรประถมศึกษาแล้ว จะพบว่า การกำหนดจุกมุง
 หมายถึงของการประถมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา มีปัจจัยที่เป็นพื้นฐาน

หลายประการ คือแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการศึกษา ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ประชากร สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม ข้อมูลจากนักวิชาการและนักการศึกษา ตลอดจนความก้าวหน้าในวิทยาการและเทคโนโลยี ทั้งนี้ปัจจัยที่เป็นสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง ภายหลัง เหตุการณ์ ตุลาคม พ.ศ. 2516 ตลอดจนแนวคิด ความเห็นที่ได้จากนักวิชาการสาขาต่างๆ และนักการศึกษา นับว่ามีอิทธิพลต่อทิศทาง และสาระรายละเอียดของจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาเป็นอย่างมาก ความหลากหลายของจุดมุ่งหมายในรูปคุณสมบัติต่างๆ ในหลักสูตร และความโน้มเอียงไปในทางที่สนองต่อความต้องการทางการเมือง การปกครอง ของจุดมุ่งหมายในแผนการศึกษา เป็นเรื่องยืนยันได้เป็นอย่างดีดังข้อสรุปนี้

✓ ประเทศไทย เป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข บทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาคือการสร้างคนที่เหมาะสมแก่การเป็นพลเมืองของประเทศ นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน สถิติทางการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า คนไทยมากกว่าร้อยละ 80 ของประเทศ มีโอกาสได้รับการศึกษาเพียงระดับชั้นประถมศึกษาเท่านั้น ดังนั้น การสร้างพลเมืองที่เหมาะสมกับประเทศก็ควรสร้างตั้งแต่ระดับประถมศึกษาด้วยเช่นกัน ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า พลเมืองที่เหมาะสมกับประเทศควรมีลักษณะ เช่นไร และสถาบันทั้งที่ให้การศึกษาโดยตรง และที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคควรดำเนินการอย่างไร เพื่อให้ได้พลเมืองที่เหมาะสมตามต้องการ นั่นคือจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและนโยบายของการประถมศึกษาให้เด่นชัด ต่อเนื่องและประณีตผลึก

จุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา มิใช่ความคาดหวังอันเลื่อนลอยที่กำหนดไว้ เป็นสมมุติฐาน เพียงเพื่อจะทดลองว่าคุณลักษณะอย่างไรที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย แต่ต้องเป็นข้อสรุปถึงภาพรวมที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะ

ของคนไทยที่พึงประสงค์ แต่จากระยะเวลา 50 ปี ที่ผ่านมา การประถมศึกษา หรือการศึกษาในระดับอื่นใดก็ตามสามารถหลอหลอมคุณลักษณะที่เหมาะสมให้เกิดขึ้น กับคนไทยได้หรือไม่ เมื่อพิจารณาการประถมศึกษาในฐานะที่เป็นการศึกษาพื้นฐาน ชั้นต้นสำหรับชนชาวไทย การประถมศึกษาจึงน่าจะมุ่งสร้างลักษณะนิสัยและคุณสมบัติ พื้นฐานที่เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาและปรัชญา ชีวิตของคนไทย เป็นจุดมุ่งหมายที่จะนำพาชาติไทยอยู่ มั่นคงและปลอดภัย สร้างความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จุดมุ่งหมายจึงต้องสอดคล้องซึ่งกันและกันไม่ว่า จะกำหนดไว้ใน เอกสารใดๆ จึงจะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน การปฏิบัติและ คำแนะนำต่างๆทางการประถมศึกษาหรือที่เกี่ยวข้อง เช่นการอบรมสั่งสอนในครอบครัว การศึกษาที่ผ่านทางสื่อมวลชน นโยบายและการดำเนินการต่างๆในภาครัฐบาล และ เอกชน จะใ้คงมุ่งตรงไป เพื่อการสร้างลักษณะแบบเดียวกัน

ภายหลังการ เปลี่ยนแปลงการปกครองประ เทศให้เป็นระบอบประชาธิปไตย - ไทย ใน พ.ศ. 2475 จนถึงบัดนี้ นับ เป็น เวลา 50 ปี เราพบว่า การประถมศึกษา ที่จัดขึ้นในบ้าน เมือง เรา ยังมีจุดมุ่งหมายที่ไม่เด่นชัดว่าคนไทยที่ประเทศต้องการนั้น มีลักษณะ เช่นไร การกำหนดจุดมุ่งหมายใน เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา มีความสอดคล้องกัน เป็นบาง เรื่อง บางคุณลักษณะ แต่ไม่สอดคล้องกันอย่างสนิท จนทำให้ เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ขาดความต่อเนื่องของการกำหนดจุดมุ่งหมาย โดยมีความ โน้มเอียงไปในลักษณะที่จะ เพิ่มจุดมุ่งหมายให้มากขึ้น เป็นลำดับไป ซึ่งส่งผลให้ เกิดความไม่มั่นใจในการปฏิบัติ ไม่มีหลักยึดที่แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จุดมุ่งหมาย และนโยบายทางการประถมศึกษาของ รัฐบาลที่เข้าบริหารประเทศ

เมื่อเป็นดังนี้ การประถมศึกษาของไทยจึงได้รับผลที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ นับแต่จุดมุ่งหมายพื้นฐานที่สรุปในเรื่อง การอ่านออก เขียนได้ และความสามารถทาง คณิตศาสตร์ที่พอแก่ความจำเป็นในชีวิตประจำวัน เพราะคนไทยเป็นอันมากยังไม่ไ้ ด้รับการศึกษา คนที่ไ้รับการศึกษาเป็นจำนวนมากก็ยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว

เพราะยังมีภาวะการล้มหนังสือ การลดประสิทธิภาพในการอ่าน เขียน จนถึงการใช้ความสามารถในเวลานี้ เมื่อ เขา เหล่านั้นหนีไปจากระบบของการประถมศึกษา เป็น เวลานาน สำหรับจุดมุ่งหมายในเรื่องการมีสุขภาพสมบูรณ์ มีพละนามัยและมีสุนทรีย์ที่ดี และการเป็นผู้มีศีลธรรมอันดีนั้น แม้ยังไม่มียุทธการวิจัยที่สามารถนำมาใช้อ้างอิงได้โดยตรง แต่จากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทำให้เรามั่นใจได้หรือว่า คนไทยเป็นคนที่สุขภาพสมบูรณ์ มีสุนทรีย์ที่ดี และเป็นคนที่ศีลธรรม สมกับที่มีคำกล่าวว่าเป็นเมืองไทย เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ ในนามีปลา ในนามีข้าว และไพร่ฟ้าหน้าใสหรือเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา

นอกจากนั้น หากพิจารณาถึงคุณลักษณะที่การประถมศึกษาควรสร้างให้เกิดมีขึ้นกับคนไทยทุกคน เพื่อประโยชน์แห่งการปกครองประเทศคือ ลักษณะของความ เป็นพลเมืองดี มีความรู้ ความเข้าใจ เชื้อมั่น และมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความจงรักภักดีคือชาติบ้านเมือง จะพบว่าไม่แต่การประถมศึกษา เท่านั้นที่ไม่สัมฤทธิ์ผลในเรื่องนี้ หากแต่การปกครองประเทศก็ยังไม่สัมฤทธิ์ผลเช่นกัน ทั้งนี้สื่อมวลชนในปัจจุบันมักเรียกการปกครองของประเทศไทยว่า เป็นประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือไม่เต็มใบ เป็นต้น การที่พลเมืองของประเทศขาดคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ไม่ใช่สิ่งที่ดีสำหรับประเทศชาติ รัฐบาลจึงควรให้ความสนใจที่จะให้การศึกษ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวอย่างจริงจัง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาและในกิจกรรมทางการเมือง การปกครอง ให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เพราะหากรัฐบาลแต่ละยุคสมัย ยังละเลยต่อการกำหนดนโยบายที่มุ่งหวังให้เกิดคุณลักษณะดังนี้ ตามที่เคยเป็นมา การประถมศึกษาก็ไม่อาจช่วยให้พลเมืองไทยมีลักษณะที่เหมาะสมแก่ความต้องการของประเทศ ตามแนวคิดแบบประชาธิปไตยได้ เพราะถึงแม้พลเมืองจะได้รับการศึกษาก็ดี เหล่านี้ไปจากระบบของการประถมศึกษา แต่หากรัฐบาลมีใค้ดำเนินการในส่วนอื่นๆ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนี้ ก็จะเกิดความขัดแย้ง สับสน บังเกิดความไม่แน่ใจ ไม่เชื่อมั่น ไม่เลื่อมใส จนเกิดปัญหาต่างๆตามมา ทั้งนี้เคยปรากฏให้เห็นแล้ว

แนวคิดของนักการศึกษาไทย เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาในอนาคต

แม้ว่าหลักสูตรประถมศึกษาซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญของการประถมศึกษา จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากหลักสูตรเดิมที่ใช้อยู่ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 โดยความเชื่อว่า จะเหมาะสมกับความต้องการและสภาพสังคมไทย เพื่อแก้ปัญหา ความรู้สึกที่ว่า หลักสูตรเดิมมีขอบเขตกว้าง กำหนดจุดมุ่งหมายไว่กว้างขวางและมากเกินไปจนขาดจุดเด่น ไม่มีลักษณะอย่างไทย เพราะลอกเลียนจากต่างประเทศ แต่ในปัจจุบัน นักการศึกษาส่วนหนึ่งคิดเห็นว่า สมรรถนะของการศึกษามีได้ อยู่ที่ลักษณะของจุดมุ่งหมาย หากแต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวศร การบริหารหลักสูตร งบประมาณ ตลอดจนครูปกครองและประชาชนทั่วไป

การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ผ่านมามีความเป็นสากลและนำมาใช้กับการ ประถมศึกษาของไทยได้พอสมควร ข้อสำคัญอยู่ที่วิธีใช้ และการปรับปรุงให้เหมาะ เหมาะสมกับสังคมไทย จุดมุ่งหมายของหลักสูตรปัจจุบันก็ยังคงสภาพคล้ายคลึงกับ จุดมุ่งหมายเดิม คือยังคงกำหนดไว่กว้างขวาง มีสาระเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ มากไม่แพ้หลักสูตรเดิม และที่สำคัญคือ ยังคงไม่ใ้กำหนดให้เห็นภาพรวมหรือรูป ลักษณะของ เด็กหรือคนไทยที่ต้องการอย่างชัดเจน

ดังนั้น ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาในอนาคค จึงควร คำนึงถึงความต้องการของสังคม ว่าสังคมต้องการคน เช่นไร และควรกำหนดจุด มุ่งหมายให้เฉพาะเจาะจง เข้าใจง่าย และเห็นชัดเจนว่า คนไทยที่พึงประสงค์ จะมีคุณลักษณะ เช่นไร

นักศึกษามีแนวคิดว่าการประถมศึกษาในอนาคค ควรมีจุดมุ่งหมาย ที่สำคัญคือมุ่งสร้างคุณลักษณะต่อไปนี้ให้แก่คนไทย คือ

1. เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถพื้นฐาน พอที่จะช่วยเหลือตนเองใน การดำรงชีวิตได้ คือต้องอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น สามารถเรียนรู้เพิ่มเติม คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและพึ่งตนเองได้

2. เป็นพลเมืองดีเหมาะสมกับชาติ คือต้องมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซาบซึ้งในวัฒนธรรมไทย มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ทำหน้าที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น

3. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต รัก เสียสละโดยไม่ว่าในตนเอง เคียงกรอน ไม่เอาเปรียบแต่พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

4. มีความรู้ ความสามารถพื้นฐานในการทำงาน เพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมแก่สภาพและความสุจริต มุ่งมั่นในการทำงานและทำหน้าที่จะเป็นประเกณตนเองและครอบครัวในทางเศรษฐกิจ

จากแนวคิดดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า ยังมีความจำเป็นที่เราจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาให้เด่นชัดและจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งในระบบโรงเรียนและในสถานบันหน่วยอื่นๆ

การประถมศึกษาควรปลูกฝัง อบรมบ่มนิสัยอันถึงงาม ไม่ใช่เพียงการสอนในหนังสือเท่านั้น ระเบียบการศึกษาจะต้องวัดกันที่ศีลธรรม คุณธรรมและความมีระเบียบวินัย ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเชื่อมั่นในระบบการปกครองประเทศ มีไหว้วัดที่ความรู้ในวิชาหนังสือ เป้าหมายของการประถมศึกษาจึงไม่ได้อยู่ที่ การสอบไล่ได้ หรือการมีสัมฤทธิ์ผลทางการอ่าน เขียน เรียน เลข เท่านั้น เพราะการสอบไล่ หรือการวัดสัมฤทธิ์ผลของการเรียน เป็นแต่เพียงเครื่องชี้ว่า เด็กได้เรียนรู้อะไร แต่ไม่อาจบอกได้ว่า เด็กเป็นคนดีเพียงใด

การศึกษาให้ทำให้บุคคล เป็นผู้มีความรู้ดี มีความประพฤติดี มีความคิด และทัศนคติที่ดี บ่มจักว่าเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์ เพราะคนที่มีความรู้ดี มีความประพฤติดีและมีทัศนคติที่ดี บ่มใจชื่อว่า เป็นพลเมืองดีของชาติ

ขอเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่ายังไม่มี การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา โดยภาพรวมที่เป็นลายลักษณ์อักษร คงมีเพียงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา และจุดมุ่งหมายของการศึกษาใน เอกสารต่างๆ รวมทั้งการแถลงนโยบายของ รัฐบาล ซึ่งจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ล้วนแสดงคุณลักษณะของพลเมืองที่ต้องการไว้มาก กระจายกัน ไม่สอดคล้องกัน เท่าที่ควร จึงมีขอเสนอแนะดังนี้

1. เพื่อให้ได้พลเมืองที่มีเอกลักษณ์และคุณลักษณะเหมาะสมตามความ ต้องการของชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของควรกำหนดจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษา ให้สอดคล้อง คือเมืองและเกณฑ์ว่าคนไทยที่เหมาะสมกับความต้องการของชาตินั้น ควรมีลักษณะอย่างไร นอกจากนั้น ยังต้องกำหนดนโยบายและวิธีดำเนินการอย่างชัดแจ้ง และนำไปสู่การปฏิบัติได้ เพื่อให้จุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้นสัมฤทธิ์ผล

2. ควรมีการวิจัยทั้งทางปริมาณและทางคุณภาพ เพื่อศึกษาให้ลึกซึ้งถึง เรื่องที่เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง เช่น

2.1 การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของการศึกษาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

2.2 การวิเคราะห์ปรัชญาของการประถมศึกษา ก่อน - หลัง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง

2.3 แนวคิดของนักการศึกษาไทยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการประถมศึกษา

2.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กไทย ตามทัศนะของ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน เป็นคน